

JAMA STRMAC KOD LIPE NA KVARNERU

Dario Maršanić

Speleološka udruga „Estavela” - Kastav

Sigasti balkon južnog kanala, pogled prema siparu Foto: Lovel Kukuljan

POVIJEST ISTRAŽIVANJA

Sudeći po odsutnosti spomena opisa ili nacрта jame Strmac kod mjesta Lipa (općina Matulji), u poznatoj literaturi vezanoj za speleološke aktivnosti kvarnerskog zaleđa, pretpostavljam da speleološka istraživanja u tom objektu nisu provedena do 2013. godine, što znači da su članovi speleološke udruge Estavela vrlo vjerojatno bili prvi posjetioци koji su se spustili na njezino dno i izašli van živi. Informaciju o postojanju jame Strmac, autoru ovog teksta, prosljedio je riječki arheolog Ranko Starac u srpnju 2013. godine, a njega je o postojanju više speleoloških objekata nedaleko od Lipe uputilo lokalno stanovništvo (Jama za breg, Pećina pul donje šterne). Jama Strmac bila je poznata lokalnom stanovništvu, na što upućuju brojni predmeti iz ratnih razdoblja, pronađeni u dvorani ispod ulazne vertikale, o čemu će više biti rečeno u nastavku teksta. Dio tih predmeta svjedoči o vremenu neposredno prije ili poslije jednoga

tragičnog događaja, koji je zauvijek obilježio mjesto Lipu kao mjesto tragičnoga krvoprolića i stradavanja nedužnih ljudi od strane njemačkih fašista. Bilo je to 30. travnja 1944. godine kada su njemačke postrojbe ušle u mjesto Lipu i pobile zatečeno stanovništvo, uključujući žene, djecu i starce. Pogledom na topografsku kartu uočen je toponim Strmac, brdo udaljeno oko 1 km zapadno od mjesta Lipe, nakon čega je ubrzo, u kolovozu iste godine, dogovorena akcija rekognosciranja terena. Tada su članovi Estavele, Lovel Kukuljan i Dario Maršanić pronašli ulaz jame, upravo pri vrhu spomenutog brda. Opremanje jame uslijedilo je vikend kasnije kada Goran Nikolić i Dario Maršanić dolaze na dno jame te istražuju kanale a da ne snimaju objekt. Topografsko snimanje obavljeno je u nekoliko navrata s manjim ekipama, kada su opremani neki unutarnji vertikalni dijelovi objekta. U istraživanju i/ili posjetu objektu sudjelovalo je više članova SU Estavela (13) te jedan član SD Istra (K.

Raćan). Usporedno s istraživanjem Strmca obavljeno je snimanje druga dva spomenuta objekta, Pećine pul donje šterne i Jame za breg te trećega, slučajno otkrivenog objekta malih dimenzija, Jame do Strmca.

Ulazna vertikala Foto: Lovel Kukuljan

Pogled iz istočnog kanala prema glavnoj dvorani Foto: Lovel Kukuljan

Pogled prema vrhu južnog kanala Foto: Lovel Kukuljan

PRISTUP OBJEKTU

Najjednostavniji pristup jami šumskim je putom koji vodi od ugibalšta prije Rupe na državnoj cesti broj 8 Matulji - Rupa (ugibalšte je udaljeno oko 1,5 km južno od mjesta Rupa), u smjeru istoka oko 350 m prema vrhu Veliki Strmac. Koordinate ulaza su $Y = 5444662$ $X = 5035798$ $Z = 492$ m.n.m. Ulaz je u obliku strme vrtače, ispod puta, dimenzija oko 12 x 5 m, a na njezinu jugozapadnom rubu nalazi se vertikalni otvor 5 x 5 m.

OPIS OBJEKTA

Ulaz u jamu relativno je velikih dimenzija, kao i ulazna vertikala čija dubina iznosi -49 m. Dolaskom na dno, nađemo se u velikoj dvorani (približne dimenzije 25 x 35 m), na vrhu sipara koji obiluje raznovrsnim eksplozivnim napravama i predmetima, a pripada ju razdoblju od II. svjetskog rata do Domovinskog rata, među kojima bih kao zanimljivije izdvojio njemačku pušku model Mod 98 u vrlo lošem stanju te vojnu četuricu. Na jednoj stijeni uz sjeverni zid dvorane vidljivo je oštećenje, očito prouzročeno eksplozijom. Na površini su mnogobrojne životinjske kosti. Nažalost, nađena je i manja hrpa vrlo fragmentiranih ljudskih kostiju, koje, sudeći prema njihovom položaju i prepoznatim dijelovima kostura, upućuju da se vjerojatno radi o samo jednoj osobi. Velika se dvorana grana na dva, po dimenzijama veća kanala, jedan prema istoku, a

drugi prema jugu, te dva manja kanala, jedan prema sjeveru, a drugi prema sjeverozapadu. Visina stropa dvorane povećava se prema dnu sipara, kako pada teren, te na sjevernom dijelu visina iznosi i više od 15 m.

Spuštanjem na dno sipara, istočni kanal počinje blagim usponom do zasiganog „platoa“, na kojem se nalazi vertikala dubine 10 m, koja vodi u dvoranu dimenzije od oko 15 x 10 m, u kojoj pažnju odvlači veliki stalagmit. Kako se kanal pruža dalje prema istoku, tako se dodatno širi. Na najširem dijelu tlo čine kameni blokovi manjih i većih dimenzija, a uz sjeverni rub dvorane veliki je sigasti saljev. Nakon 50-ak metara od početka kanala dolazi se do suženja koje završava upitnikom, koje je zbog nedostatka strujanja zraka ocijenjeno kao nepotencijalno za daljnje istraživanje.

Južni kanal, koji počinje na dnu sipara velike dvorane ispod glavne vertikale, počinje usponom preko sigastog saljeva koji je ispunjen kamenicama. Gotovo cijelom dužinom kanala tlo je od sigovine i prekriveno je s dosta sigastih tvorevina. Dolaskom do najviše točke počinje blago zaravnanje, dužine oko 10 m, nakon čega se kanal spušta i završava dvoranicom. Još jedna vrlo mala dvorana nalazi se oko 5 m prije završetka kanala. Istočni kanal ima i dodatni odvojak što vodi prema mjestu koje predstavlja najdublju točku u objektu -69 m. Ulaz u odvojak nalazi se otprilike na polovici

kanala, između kamenih blokova uz istočni rub kanala. Nakon provlačenja kroz glonđe kanal se pruža horizontalno prema sjeveru i nakon nekoliko metara dolazi se do vertikale od oko 10 m, koja je uska na početku, ali se širi prema dnu. Na dnu vertikale otvara se dvorana dimenzije približno 10 x 7 m. Tlo je prekriveno glinastim blatom, a na sredini dvorane nalazi se velika glonđa. Uz istočni rub dvorane, iza velikog kamenog bloka, počinje penj koji nastavlja veoma uskim horizontalnim kanalom. Taj uski kanal je „bypass“ koji se spaja na južni kanal kroz sigasto suženje, na većoj dubini

Ulazna vertikala i sipar na dnu Foto: Lovel Kukuljan

Sjeverozapadni kanal Foto: Lovel Kukuljan

Sipar u glavnoj dvorani, pogled prema jugu Foto: Lovel Kukuljan

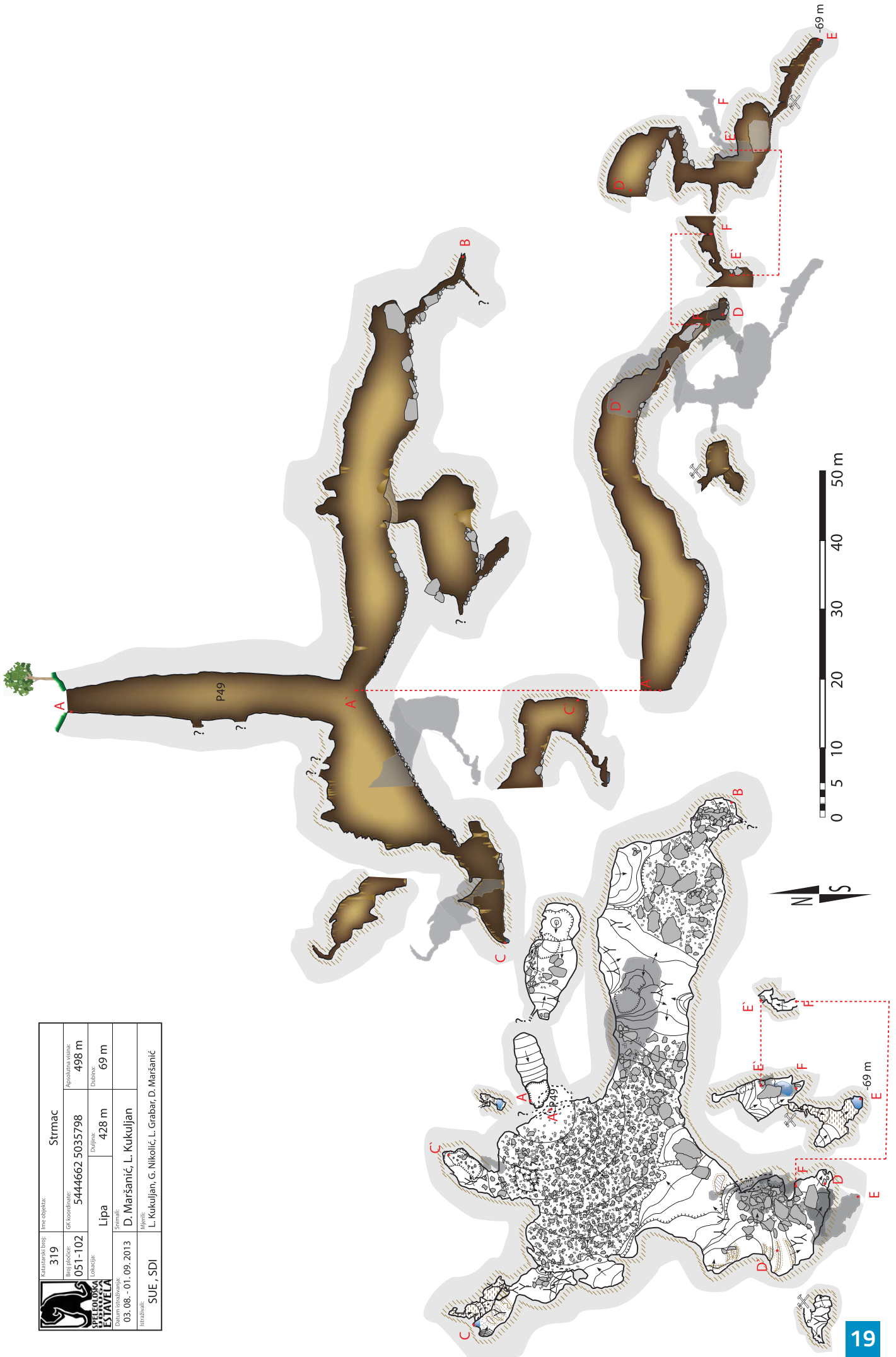
od vertikalnog ulaza u dvoranu. Na dnu dvorane nalazi se i plitko jezerce, u južnom uglu, iza velikog kamenog bloka. Pokraj tog jezera je suženje u sigovini, vertikalnog oblika, kroz koje se bez opreme može uvući u okruglastu dvoranicu, u koju stane jedan čovjek. Prilikom prvog zavlačenja u tu dvoranicu, kroz rupicu u sigastoj ploči vidjelo se da kanal ide dalje, ali bilo je potrebno intervenirati kladi- vom i razbiti komad te sigaste ploče, pri dnu gdje je bila najtanja, kako bi se moglo provući dalje. Svladavanjem te prepreke prošlo se kroz uski zasigani kanal koji je vodio prema maloj dvorani s jezercem na samom dnu. Dno je tog jezera na -69 m od ulaza i pred- stavlja najdublju točku objekta.

Kako je spomenuto ranije u tekstu, u velikoj dvorani postoje još dva manja odvojka, sjeverni i sjeverozapadni. Sjeverni odvojak nalazi se približno 20 m sjeverozapadno od vrha sipara is- pod glavne vertikale. Počinje kao hori- zontalni kanal, koji je cijelom dužinom zasigan, a nakon otprilike 10 m dolazi se do dvorane 6 x 5 m, čije je dno is- pod vertikale od oko 6 m. Tlo dvorane ispunjeno je kršjem. U južnom kutu dvorane je suženje koje je iznimno usko na samom dnu, gdje završava vrlo skućenom dvoranom u kojoj se skuplja voda na najnižem dijelu.

Sjeverozapadni odvojak počinje ma- njom vertikalom od oko 5 m, preko sigastog saljeva. Spušta se u dvora- nu koja je izrazito ukrašena sigastim tvorevinama. Prizor mnogobrojnih cijelih netaknutih stalaktita, stala- gmita, stalagnata, kamenica i saljeva zapletenog reljefa oduševio je sve posjetioce. Ništa manje impresivan nije ni paralelni odvojak na sredini dvorane, koji počinje uskim penjem po sigastom saljevu na istočnoj strani. Nakon početnog penja prolazi se iz- među dva stalagnata te kanal koji je u cijelosti zasigan nastavlja prema gore oko 10 m, gdje završava suženjem u sigovini koje je potpuno zatvoreno.

Ukupna dužina objekta iznosi 428 m, a dubina je -69m, što ju čini jednom od najdužih jama u širem riječkom zaleđu. Mogućnosti za daljnje spele- ološko istraživanje nema, međutim nije provedeno sakupljanje uzoraka biofaune, tako da mogućnost postoj- ji jedino u pogledu biospeleoloških istraživanja.

	Broj objekta: 319 Ime objekta: Štrmac
	Broj ploče: 051-102 GK koordinata: 5444662 5035798 Datum izradbe: 03. 08. - 01. 09. 2013
Vrsta objekta: Lipa Dimenzije: 428 m Sadržaj: D. Maršanić, L. Kukuljan	
Naziv: SUE, SDI Mjesto: L. Kukuljan, G. Nikolić, L. Grabar, D. Maršanić	

Sredina istočnog kanala, pogled prema siparu
Foto: Lovel Kukuljan

Sipar, pogled prema ulaznoj vertikali Foto: Lovel Kukuljan

SUMMARY

Strmac Cave near Lipa

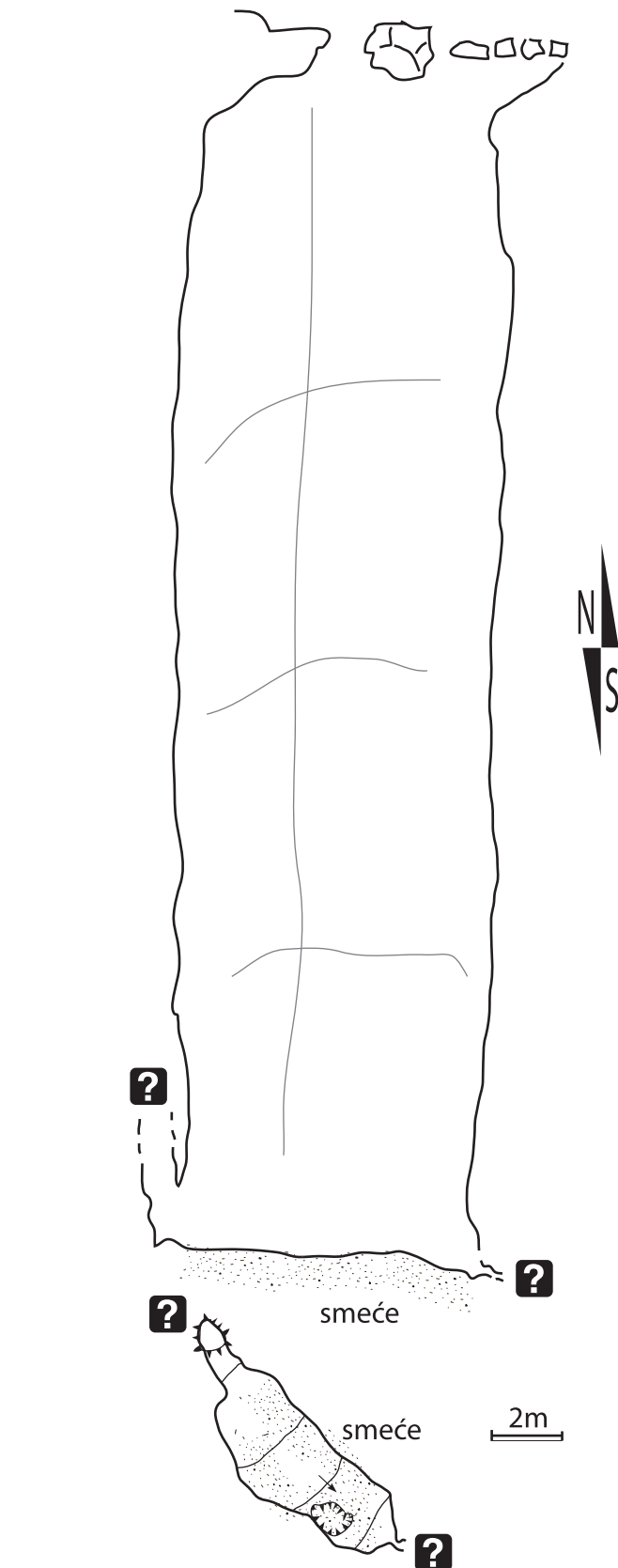
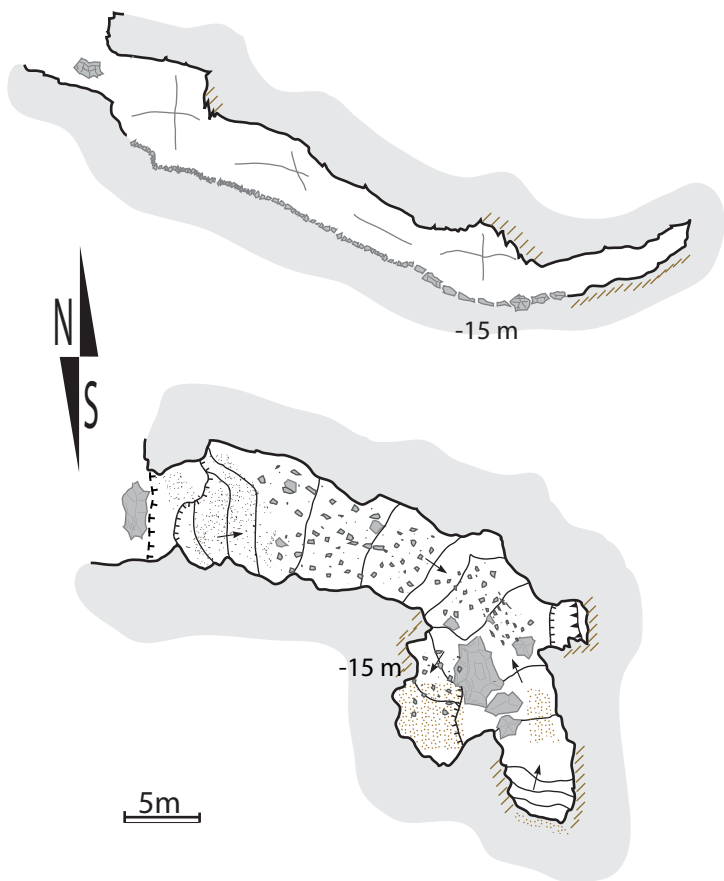
Strmac kod Lipe Cave at Rijeka, Kvarner, was presumed to have been first explored by the cavers from the Estavela Caving Society and Istra Caving Society on numerous occasions during August 2013. The cave was well known to the local population judging by numerous items found at the bottom of the shaft, such as rifles, explosives and bones. The cave is situated on Strmac Hill about 1 km west of the village of Lipa. With a length of 428 m and a depth of 69 m it is one of the longest caves in the wider area of the Rijeka hinterland. There are three more small caves in the neighborhood: Pećina pul donje šterne, Jama za breg and Jama do Strmca. In Strmac kod Lipe Cave the shaft is 49 m deep. At the bottom is a large chamber which branches out into two smaller and two larger passages. Parts of the caves have abundant flowstone and calcite formations. There is no possibility of further exploration in the cave, but the lack of biospeleological research suggests the possibility of further investigation.

Sjeverozapadni kanal Foto: Lovel Kukuljan

	Katastarski broj:	Ime objekta:		
	306	Pećina pul donje šterne		
	Broj pločice:	GK koordinate:	Nadmorska visina:	
	051-103	5445256 5035984	506 m	
	Lokacija:	Duljina:	Dubina:	
Lipa	43 m	-15 m		
Vrijeme istraživanja:	Snimali:		Mjerilo:	
17.08.2013	L.Kukuljan		1:500	
Istraživali:	Mjerili:			
SUE	G.Nikolić			

	Katastarski broj:	Ime objekta:		
	305	Jama Za breg		
	Broj pločice:	GK koordinate:	Nadmorska visina:	
	051-100	5445215 5035819	512 m	
	Lokacija:	Duljina:	Dubina:	
Lipa	40 m	-34 m		
Vrijeme istraživanja:	Snimali:		Mjerilo:	
17.08.2013	L.Kukuljan		1:200	
Istraživali:	Mjerili:			
SUE	L.Kukuljan			

	Katastarski broj:	Ime objekta:		
	307	Jama do Strmca		
	Broj pločice:	GK koordinate:	Nadmorska visina:	
	051-104	5444822 5035936	480 m	
	Lokacija:	Duljina:	Dubina:	
Lipa	8 m	-4 m		
Vrijeme istraživanja:	Snimali:		Mjerilo:	
17.08.2013	L.Kukuljan		1:200	
Istraživali:	Mjerili:			
SUE	L.Kukuljan			

